

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Łodzi

LLO.410.014.05.2017

P/17/049

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Łodzi
ul. Kilińskiego 210, 90-980 Łódź
T +48 42 239 32 00, F +48 42 239 32 90
llo@nik.gov.pl

16
E. Dęda

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/17/049 – Lokalne formy ochrony przyrody ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi
Kontroler	Piotr Rydygier, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLO/115/2017 z dnia 19 lipca 2017 r. (dowód: akta kontroli str. 1–2)
Jednostka kontrolowana	Urząd Miejski w Strykowie ² .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Andrzej Jankowski, Burmistrz. (dowód: akta kontroli str. 3)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Uzasadnienie
oceny ogólnej

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości,³ działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

Pozytywną ocenę uzasadnia:

- uwzględnienie w dokumentach strategicznych zagadnień związanych z ochroną przyrody, w tym dotyczących lokalnych form ochrony przyrody;
- przestrzeganie określonych w obowiązujących przepisach procedur dotyczących ustanawiania i znoszenia lokalnych form ochrony przyrody;
- właściwy stan poddanych oględzinom pomników przyrody i stanowiska dokumentacyjnego, świadczący o zachowaniu wartości, dla których formy te zostały utworzone;
- prowadzenie działalności edukacyjnej i informacyjnej w zakresie ochrony środowiska i przyrody;
- zapewnienie w budżecie gminy środków, w tym ze źródeł zewnętrznych, na działania dotyczące lokalnych form ochrony przyrody oraz wydatkowanie ich w sposób gospodarny i zgodny z przeznaczeniem.

W działalności kontrolowanej jednostki stwierdzono natomiast nieprawidłowości polegające na:

- niezgodności pomiędzy liczbą użytków ekologicznych wykazaną w sprawozdaniach, a rejestrem form ochrony przyrody prowadzonym przez

¹ Pojęcie „Lokalne formy ochrony przyrody” przyjęte zostało na potrzeby niniejszej kontroli dla określenia form ochrony przyrody o których mowa w art. 6 ust 1 pkt 6-9 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2016 r. poz. 2134, ze zm.), tj.: pomników przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, użytków ekologicznych i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych.

² Dalej: „Urząd”.

³ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi oraz rozporządzeniem nr 50/2001 Wojewody Łódzkiego z dnia 8 sierpnia 2001 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne⁴;

- wykazaniu w Programie ochrony środowiska liczby pomników przyrody, niezgodnej ze stanem faktycznym w dniu przyjęcia programu;
- nieuwzględnieniu w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Stryków pomnika przyrody „Aleja Dębowa”, istniejącego w dniu przyjęcia planu;
- nieokreśleniu w uchwale nr XII/86/2015 Rady Miejskiej z dnia 7 sierpnia 2015 r. w sprawie ustalenia zasad ochrony dla ustanowionych pomników przyrody oraz zniesienia ochrony prawnej w odniesieniu do niektórych obiektów, szczególnego celu ochrony;
- nieoznakowaniu skupiska 6 lip drobnolistnych w Niesułkowie Kolonii, stanowiących jeden pomnik przyrody, tablicą informującą o nazwie pomnika przyrody będącego skupiskiem tworów przyrody żywej.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Prawne, organizacyjne i finansowe warunki dla ochrony lokalnych form ochrony przyrody

1. W Urzędzie nie wydzielono komórki organizacyjnej ani stanowiska wyłącznie ds. lokalnych form ochrony przyrody. Wykonywanie zadań z zakresu ochrony środowiska, będących w kompetencji gminy oraz prowadzenie spraw związanych z ochroną przyrody, w tym ustanawianiem i znoszeniem form ochrony przyrody, należało do zakresu działania Wydziału Rolnictwa, Środowiska i Gospodarki Gruntami⁵, którym kierował Zastępca Burmistrza.

(dowód: akta kontroli, str. 4–32)

W WRŚiGG zatrudnione były m.in. trzy osoby na stanowiskach ds. ochrony środowiska. Zakresy czynności tych pracowników nie zawierały zapisów dotyczących wprost lokalnych form ochrony przyrody. Do zakresu ich obowiązków należało m.in.: prowadzenie spraw wynikających z prawa ochrony środowiska i ustawy o ochronie przyrody⁶; udostępnianie informacji o środowisku i jego ochronie; prowadzenie kontroli z zakresu ochrony środowiska; współdziałanie i wymiana informacji z organami administracji oraz współpraca z organizacjami proekologicznymi; prowadzenie publicznie dostępnego wykazu danych zawierających informacje o środowisku.

(dowód: akta kontroli, str. 38–43)

2. Program ochrony środowiska⁷ nie przewidywał szczegółowych zadań dotyczących istniejących lokalnych form ochrony przyrody. W Programie tym określone zostały ogólne kierunki działań w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu. W Programie ochrony środowiska, a także w „Zmianie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stryków”⁸ oraz opracowaniu

⁴ Dz. Urz. Woj. Łódzk. z 2001 r. Nr 162, poz. 2242; dalej: „rozporządzenie nr 50/2001 Wojewody”.

⁵ Dalej: „WRŚiGG”.

⁶ Ustawa z dnia 23 grudnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2016 r. poz. 2134); dalej: „uop”.

⁷ Przyjęty uchwałą nr XIV/95/2015 Rady Miejskiej w Strykowie z dnia 26 października 2015 r. w sprawie przyjęcia „Programu ochrony środowiska dla gminy Stryków na lata 2016–2019 z uwzględnieniem perspektywy do 2023 roku”. Poprzednio gmina posiadała „Program ochrony środowiska dla gminy Stryków na lata 2009–2012 z perspektywą na lata 2013–2016”.

⁸ Przyjęta uchwałą nr XLI/312/2013 Rady Miejskiej w Strykowie z dnia 23 września 2013 r. w sprawie zatwierdzenia zmiany „Zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stryków; dalej: „Studium”

ekofizjograficznym z czerwca 2012 r. zawarto postulat ustanowienia siedmiu nowych użytków ekologicznych i czterech zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, w tym zespołu przyrodniczo-krajobrazowego „Panorama Dobra-Nowiny”.

Zawarty w opracowaniu ekofizjograficznym i w Studium postulat uznania 30 drzew za nowe pomniki przyrody nie został uwzględniony w później przyjętym Programie ochrony środowiska.

W sprawie przyczyn nieuwzględnienia w Programie ochrony środowiska postulatu utworzenia 30 nowych pomników przyrody, Burmistrz wyjaśnił, że: „(...) wynika to z faktu, iż *Program ochrony środowiska* (...) nie jest aktem prawa miejscowego, jest dokumentem strategicznym wyznaczającym cele i kierunki działań. Postulowane do utworzenia pomniki przyrody wskazane są w *Zmianie Studium uwarunkowań* (...) z dnia 23 września 2013 r. oraz w *Miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Stryków* (...) z 28 lipca 2009 r., który jest aktem prawa miejscowego. Pośrednią ochronę obiektów, postulowanych do utworzenia jako pomniki przyrody, zapewnia właśnie akt prawa miejscowego a nie program ochrony środowiska, który nie posiada takiego statusu. Ponadto ze względu na dużą liczbę obiektów chronionych występujących na terenie naszej gminy, nie wskazano w *Programie ochrony środowiska* wszystkich drzew postulowanych do objęcia ochroną jako pomniki przyrody.”

(dowód: akta kontroli, str. 106 -142, 396, 398-481, 625-626)

Nie zostały podjęte działania zmierzające do ustanowienia ww. nowych użytków ekologicznych i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych.

Burmistrz wyjaśnił, że: „(...) Postulowane do utworzenia formy ochrony przyrody znajdują się w części dokumentu, który diagnozuje stan środowiska przyrodniczego na terenie gminy Stryków. Wiedza ta jest niezbędna do określenia celów i kierunków działań w celu prowadzenia zrównoważonego rozwoju. Postulowane do utworzenia formy ochrony przyrody nie znajdują się na terenach zagrożonych nadmierną ingerencją człowieka (...). Są to obszary nieużytkowane w terenach trudno dostępnych. Nie ma zatem zagrożenia dla środowiska przyrodniczego tych obszarów w takim stopniu, by zaistniała konieczność obejmowania ich ochroną. (...) Utworzenie formy ochrony wiąże się z wprowadzeniem zakazów (...), które wprowadzają ograniczenia w korzystaniu z nieruchomości stanowiących własność osób fizycznych. (...) utworzenie form ochrony przyrody może powodować ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości (...). Konsekwencją wprowadzenia takiego ograniczenia jest możliwość ubiegania się o odszkodowanie przez poszkodowanego (...). Obowiązany do wypłaty odszkodowania lub wykupu nieruchomości jest właściwa jednostka samorządu terytorialnego — jeżeli ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości nastąpiło w wyniku uchwalenia aktu prawa miejscowego przez organ samorządu terytorialnego. Mając na uwadze potencjalne duże obciążenie dla budżetu gminy oraz dużą liczbę obiektów chronionych (...) występujących na terenie gminy, nie przystąpiono do utworzenia ww. zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i użytków ekologicznych.

(dowód: akta kontroli, str. 364-366)

W Studium również nie określono szczegółowych zadań dotyczących istniejących lokalnych form ochrony przyrody. Przywołano postanowienia:

- *planu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego*⁹, w którym dla gminy Stryków m.in. zakładano ochronę najcenniejszych zasobów przyrodniczych, w tym utrzymanie istniejących oraz utworzenie nowych lokalnych form ochrony przyrody;

⁹ Uchwalony przez Sejmik Województwa Łódzkiego uchwałą nr XLV/524/2002 z dnia 9 lipca 2002 r., zaktualizowany uchwałą nr LX/1648/10 z dnia 21 września 2010 r. Park Krajobrazowy Wzniesień Łódzkich dalej zwany jest: „PKWL”.

- planu ochrony Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich¹⁰, który m.in. stanowi, że w zagospodarowaniu terenów należy uwzględniać ochronę drzew pomnikowych i starych drzew, tworzenie nowych pomników przyrody, inwentaryzację i weryfikację terenową zasługujących na ochronę okazałych drzew.

Stwierdzono w Studium, że pomniki przyrody należy poddawać zabiegom konserwacyjno-pielęgnacyjnym wynikającym z bieżących potrzeb.

(dowód: akta kontroli, str. 396, 435–481)

Działania dotyczące lokalnych form ochrony przyrody uszczegółowione były w planach finansowych gminy. W budżecie na 2015 r., w ramach wydatków na ochronę środowiska finansowanymi ze środków pochodzących z opłat i kar zaplanowano konserwację drzew będących pomnikami przyrody, w tym wykonanie opinii dendrologicznych, a w budżecie na 2016 r. oznakowanie pomników przyrody i inwentaryzację użytków ekologicznych. Ponadto w 2016 r. w ramach ogólnego limitu wydatków sfinansowano (831 zł) opinię dendrologiczną dla pomnika przyrody w Woli Błędowej.

W budżecie na 2017 r. nie zaplanowano działań dotyczących lokalnych form ochrony przyrody i w I półroczu nie poniesiono wydatków na takie działania.

(dowód: akta kontroli, str. 143–180, 210–213, 250)

W okresie objętym kontrolą nie wpłynęły do Urzędu wnioski ani skargi dotyczące niszczenia lokalnych form ochrony przyrody lub wskazujące na potrzebę podjęcia działań wobec tych form.

(dowód: akta kontroli, str. 77)

3. W Urzędzie nie ustalono standardów działań dla zachowania lokalnych form ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli, str. 102–103)

4. W budżecie gminy zapewniono środki na działania dotyczące lokalnych form ochrony przyrody:

- w 2015 r. w wysokości 30.000 zł na konserwację drzew — pomników przyrody, w tym na opinie dendrologiczne;
- w 2016 r. w wysokości 5.000 zł na oznakowanie pomników przyrody.

W budżecie na 2017 r. nie zaplanowano środków na działania dotyczące lokalnych form ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli, str. 143–180)

5. W sprawozdaniach SG-01 wykazano na koniec 2015 i 2016 roku następujące ilości lokalnych form ochrony przyrody na terenie gminy:

- 64 pomniki przyrody (62 pojedyncze drzewa, 1 grupa drzew i 1 aleja), z tego 1 pomnik przyrody (pojedyncze drzewo) na terenie miasta, a 63 na pozostałej części gminy;
- jedno stanowisko dokumentacyjne o powierzchni 0,10 ha poza terenem miasta;
- sześć użytków ekologicznych o powierzchni 21,7 ha poza terenem miasta.

(dowód: akta kontroli, str. 44–51)

6. Liczba stanowisk dokumentacyjnych wykazana w sprawozdaniach SG-01 była zgodna z danymi z rejestru form ochrony przyrody województwa łódzkiego¹¹, prowadzonego przez RDOŚ w Łodzi, w którym wg stanu na 28 lipca 2017 r.

¹⁰ Zatwierdzony rozporządzeniem nr 5/2003 Wojewody Łódzkiego z dnia 31 lipca 2003 r. (Dz. Urz. Woj. Łódzk. nr 231 poz. 2162), ze zm.)

¹¹ Rejestr form ochrony przyrody na stronie lodz.rdos.gov.pl » bip.lodz.gdos.gov.pl » Inne rejestry publiczne; dalej: „rfop.”

występowało na terenie gminy Stryków stanowisko dokumentacyjne pn. „Odsłonięcie geologiczne w Niesułkowie Kolonii”.

(dowód: akta kontroli, str. 48–53, 78–84)

W sprawozdaniach SG-01 wykazano liczbę 64 pomników przyrody, w röp. wykazano natomiast 63 pomniki przyrody. Różnica wynikała z wykazania w röp. dwóch dębów szypułkowych w Imielniku Starym jako jeden pomnik przyrody, podczas gdy Rada Miejska w Strykowie¹² uchwałą nr XII/86/2015 z dnia 7 sierpnia 2015 r. w sprawie ustalenia zasad ochrony dla ustanowionych pomników przyrody oraz zniesienia ochrony prawnej w odniesieniu do niektórych obiektów¹³ ustanowiła ww. dęby jako dwa odrębne pomniki (załącznik nr 7 do uchwały).

(dowód: akta kontroli, str. 44–51, 65–76, 78–84)

7. Cztery użytki ekologiczne ustanowione zostały rozporządzeniem nr 50/2001 z dnia 8 sierpnia 2001 r. Wojewody w sprawie uznania za użytki ekologiczne.

(dowód: akta kontroli, str. 54–60, 80–84)

Pomniki przyrody w liczbie 63 ustanowione zostały ww. uchwałą nr XII/86/2015 — 62 pojedyncze drzewa i jedno skupisko 6 drzew, a jedną uchwałą nr VI/42/2015 Rady z dnia 25 lutego 2015 r.¹⁴ w sprawie pomnika przyrody „Aleja Dębowa” — pomnik przyrody pn. „Aleja Dębowa”.

Wcześniej „Aleja Dębowa” była uznana za pomnik przyrody uchwałą nr XLVII/347/98 Rady z dnia 29 kwietnia 1998 r., a pozostałe 63 obiekty były uznane za pomniki przyrody następującymi aktami prawnymi: zarządzeniem Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 10 stycznia 1990 r.¹⁵, rozporządzeniami Wojewody z dnia 16 grudnia 1991 r.¹⁶ i z dnia 12 listopada 1993 r.¹⁷, uchwałami Rady z dnia: 10 października 1997 r.¹⁸, 16 grudnia 1998 r.¹⁹, 25 września 2002 r.²⁰ oraz z 29 września 2003 r.²¹.

(dowód: akta kontroli, str. 65–76, 80–84)

Stanowisko dokumentacyjne „Odsłonięcie geologiczne w Niesułkowie Kolonii” utworzone zostało uchwałą nr XI/87/2003 Rady z dnia 29 sierpnia 2003 r.²² w sprawie utworzenia stanowiska dokumentacyjnego „Odsłonięcie geologiczne (...)” w gminie Stryków.

(dowód: akta kontroli, str. 80–84)

8. Spośród lokalnych form ochrony przyrody w nadzorze gminy pozostają wszystkie pomniki przyrody — w ww. uchwałach nr XII/86/2015 i nr VI/42/2015 wskazano Burmistrza jako wykonującego nadzór nad pomnikami przyrody ustanowionymi tymi uchwałami.

(dowód: akta kontroli, str. 52, 54–55, 61–63, 65–76, 80–84)

¹² Dalej: „Rada”.

¹³ Dz. Urz. Woj. Łódzk. Z 2015 r. poz. 3440; dalej: „uchwała nr XII/86/2015”.

¹⁴ Dz. Urz. Woj. Łódzk. Z 2015 r. poz. 991; dalej: „uchwała nr VI/42/2015”.

¹⁵ Zarządzenie nr 8/90 w sprawie uznania twörów przyrody na terenie województwa łódzkiego za pomniki przyrody i ochrony tych pomników (Dz. Urz. Woj. Łódzk. nr 3 poz. 14).

¹⁶ Rozporządzenie nr 12/91 w sprawie uznania niektórych twörów przyrody na terenie województwa łódzkiego za pomniki przyrody i ochrony tych pomników (Dz. Urz. Woj. Łódzk. nr 11 poz. 235).

¹⁷ Rozporządzenie nr 10/93 w sprawie uznania niektórych twörów przyrody na terenie województwa łódzkiego za pomniki przyrody i ochrony tych pomników (Dz. Urz. Woj. Łódzk. nr 12 poz. 102).

¹⁸ uchwała nr XLI/294/97 w sprawie uznania za pomniki przyrody drzew nie znajdujących się w rejestrze pomników przyrody Wojewody Łódzkiego.

¹⁹ uchwała nr III/21/98 w sprawie uznania za pomnik przyrody drzewa nie znajdującego się w rejestrze pomników przyrody Wojewody Łódzkiego.

²⁰ uchwała nr XLVIII/333/2002 w sprawie uznania za pomnik przyrody drzewa nie znajdującego się w rejestrze pomników przyrody Wojewody Łódzkiego.

²¹ uchwała nr XII/94/2003 w sprawie uznania za pomniki przyrody drzew nie znajdujących się w rejestrze pomników przyrody Wojewody Łódzkiego.

²² Dz. Urz. Woj. Łódzk. Nr 282 poz. 2469; Dalej: „uchwała nr XI/87/2003”.

9. W uchwale nr XI/87/2003 Rada Miejska wskazała, że nadzór nad stanowiskiem dokumentacyjnym w imieniu Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody²³ sprawuje Dyrekcja PKWŁ w porozumieniu z administracją leśną Nadleśnictwa Brzeziny. Wykonanie rozporządzenia nr 50/2001 Wojewody w sprawie uznania za użytki ekologiczne Wojewoda powierzył Wydziałowi Ochrony Środowiska Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego i Nadleśnictwu Grotniki.

(dowód: akta kontroli, str. 54–55)

Z ww. podmiotami zewnętrznymi, gmina Stryków nie zawarła dodatkowych porozumień lub umów na wykonywanie nadzoru i ochrony.

(dowód: akta kontroli, str. 102–103)

10. Stanowisko dokumentacyjne, 18 pomników przyrody i część użytków ekologicznych położone są na terenie obszarów chronionych. I tak:

- stanowisko dokumentacyjne położone jest na obszarze PKWŁ. Dyrekcja PKWŁ wskazana została w uchwale Rady z dnia 29 sierpnia 2003 r. jako nadzorująca ww. stanowisko w porozumieniu z Nadleśnictwem Brzeziny, w imieniu Regionalnego Konserwatora Przyrody w Łodzi; dla 18 pomników przyrody na terenie PKWŁ jako nadzorujący wskazany był Burmistrz (uchwała Rady z 4 września 2015 r.);
- na obszarze Natura 2000 „Szczypiorniak i Kowaliki”, który został wyznaczony 1 marca 2011 r., znajdują się 2 użytki ekologiczne spośród ustanowionych rozporządzeniem 50/2001 Wojewody.

Nadzór nad ww. obszarem Natura 2000 sprawuje GDOŚ. Zgodnie z art. 32 ust. 4 uoop. zadania w zakresie ochrony przyrody na tym obszarze wykonuje samodzielnie miejscowy nadleśniczy.

(dowód: akta kontroli, str. 78–84, 104–105)

Gmina nie podejmowała ustaleń z podmiotami zarządzającymi PKWŁ i obszarem Natura 2000, dotyczących ochrony ww. stanowiska dokumentacyjnego i użytków ekologicznych.

(dowód: akta kontroli, str. 102–103)

11. Spośród lokalnych form ochrony przyrody znajdujących się na terenie gminy, na gruntach stanowiących własność osób trzecich położone były 43 pomniki przyrody. Z właścicielami tych gruntów gmina Stryków nie zawierała odrębnych porozumień lub innych umów w sprawie ochrony pomników przyrody. Burmistrz oświadczył, że właściciele ww. gruntów są zobowiązani jak wszyscy, do przestrzegania zakazów określonych w akcie ustanawiającym daną formę ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli, str. 78–84, 102–103)

Do Urzędu nie wpłynęły, na podstawie art. 131 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska²⁴, wnioski właścicieli nieruchomości prywatnych o odszkodowanie z tytułu wprowadzonego uchwałą nr XII/86/2015 ograniczenia sposobu korzystania z nieruchomości w związku z ustaleniem zasad ochrony dla pomników przyrody.

Nie została złożona żadna skarga do sądu administracyjnego, na podstawie art. 101 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym²⁵, na uchwałę nr XII/86/2015 ani na uchwałę nr VI/42/2015.

²³ Z dniem 15 listopada 2008 r., na mocy art. 163 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2017 r. poz. 1405), wojewódzki konserwator przyrody stał się regionalnym konserwatorem przyrody.

²⁴ Dz.U. z 2017 r. poz. 519

²⁵ Dz.U. z 2017 r. poz. 875

(dowód: akta kontroli, str. 251–254)
12. Program ochrony środowiska Rada przyjęła uchwałą z 26 października 2015 r.; wcześniej gmina posiadała program ochrony środowiska na lata 2009–2012 z perspektywą na lata 2013–2016.

Ostatni raport z wykonania Programu ochrony środowiska, za lata 2014–2015, Burmistrz przedstawił Radzie w marcu 2016 r.

(dowód: akta kontroli, str. 396, 398, 482, 497, 529–543)
W Programie ochrony środowiska w sposób ogólny określono zagadnienia dotyczące utrzymania i dbałości o znajdujące się na obszarze gminy chronione obszary i obiekty przyrody, w tym lokalne formy ochrony przyrody. Scharakteryzowano te obszary i obiekty, określono cele ich ochrony, jak utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów, zachowanie różnorodności biologicznej. Przedstawiono propozycje działań programowych umożliwiających spełnienie zasady zrównoważonego rozwoju.

W zadaniach programowych na lata 2016–2023 zaproponowano jako jeden z obszarów działania, ochronę zasobów naturalnych, w tym ochronę przyrody i krajobrazu poprzez tworzenie nowych i spójnych obszarów chronionych, ochronę korytarzy ekologicznych, uwzględnienie znaczenia ochrony różnorodności biologicznej w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ochronę terenów cennych przyrodniczo przed nadmiernym rozwojem turystyki i rekreacji, rozwój i utrzymanie terenów zieleni, edukację ekologiczną w zakresie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej.

Przewidziano do realizacji szereg działań inwestycyjnych, niedotyczących bezpośrednio lokalnych form ochrony przyrody, związanych bezpośrednio lub pośrednio z ochroną przyrody, polegających m.in. na: budowie sieci wodociągowych i kanalizacji sanitarnych, budowie oczyszczalni ścieków, modernizacji stacji uzdatniania wody, kompleksowej utylizacji azbestu.

Wskazano na możliwość dofinansowania zadań w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu ze środków WFOŚiGW²⁶.

Jednym z zaproponowanych wskaźników monitorowania Programu ochrony środowiska była powierzchnia obszarów chronionych ogółem.

(dowód: akta kontroli, str. 396, 398–434)
Strategia rozwoju gminy Stryków na lata 2014–2020²⁷ przyjęta została uchwałą Rady Miejskiej z dnia 26 marca 2014 roku²⁸. W Strategii nie uwzględniono zagadnień dotyczących utrzymania i dbałości o znajdujące się na obszarze gminy lokalne formy ochrony przyrody. W analizie środowiska przyrodniczego, którego stan uznano za dobry, wykazano tylko istnienie tych form. W ramach celu operacyjnego „Ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczo-krajobrazowego” wskazano na konieczność działań na rzecz utrzymania różnorodności biologicznej, przez zachowanie zasobów przyrodniczych, ochronę siedlisk, gatunków roślin i zwierząt, oraz na rzecz m.in. ochrony zasobów wodnych, zwiększenia lesistości, rewitalizacji terenów zielonych.

W planie działań strategicznych uwzględniono zadania związane z ochroną przyrody, takie jak: budowa oczyszczalni ścieków, budowa kanalizacji sanitarnych, kompleksowy system gospodarki odpadami komunalnymi i niebezpiecznymi wraz z budową zakładu zagospodarowania odpadów, zagospodarowanie terenów zielonych, w tym nasadzenia drzew i krzewów.

²⁶ Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

²⁷ dalej: „Strategia”.

²⁸ Uchwała nr XLVIII/368/2014

Żadne z zadań ujętych w planie działań strategicznych nie dotyczyło bezpośrednio lokalnych form ochrony przyrody; żadna z tych form nie była również uwzględniona wśród wskaźników monitorowania strategii.

(dowód: akta kontroli, str. 396, 482–519)

Przedstawione w Programie ochrony środowiska i Strategii działania nie wykluczały się wzajemnie.

(dowód: akta kontroli, str. 396)

W Programie ochrony środowiska dane dotyczące stanowiska dokumentacyjnego i powierzchni użytków ekologicznych były zgodne z danymi zawartymi w ww. sprawozdaniach SG-01. W Programie zawarto informację, że użytki ekologiczne na terenie gminy są terenami podmokłymi lub zbiornikami wodnymi, a ich obszar stanowi blisko połowę wszystkich użytków ekologicznych w powiecie zgierskim.

(dowód: akta kontroli, str. 44–51, 396)

13. W okresie objętym kontrolą obowiązywało Studium zaktualizowane 23 września 2013 roku. W Studium uwzględniono wszystkie występujące wówczas lokalne formy ochrony przyrody i podano ich lokalizację. Dane zawarte w Studium, dotyczące pomników przyrody zdezaktualizowały się z powodu zmniejszenia liczby drzew będących pomnikami przyrody uchwałami Nr XII/86/2015 i Nr 42/2015.

Rada Miejska uchwałami z 7 sierpnia 2015 r.²⁹ i 26 sierpnia 2016 r.³⁰ postanowiła o przystąpieniu do sporządzenia częściowych zmian Studium. Na obszarach, których dotyczą te uchwały, nie występują lokalne formy ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli, str. 396, 435–481, 520–526)

W Studium zawarto zasady ochrony środowiska i jego zasobów oraz ochrony przyrody, w tym odnoszące się do lokalnych form ochrony przyrody. Uznano za konieczną ochronę elementów systemu ekologicznego, które zapewniają powiązania gminy z elementami systemu ekologicznego krajowego i regionalnego (doliny rzek i kompleksy leśne).

Wskazano, że ochrona obiektów i terenów przyrodniczych objętych prawną ochroną odbywa się poprzez respektowanie zasad ochrony zawartych w aktach prawnych ustanawiających poszczególne formy ochrony i wyszczególniono te zakazy, zaznaczając, że obowiązują one jedynie w przypadku zgodności z obowiązującą uoop. Wskazano na potrzebę aktualizacji prawnej podstawy ochrony pomników przyrody, tj. podjęcie przez radę gminy stosownych uchwał regulujących kwestie sprawowania nadzoru oraz określenia zakazów dostosowanych do obowiązującego stanu prawnego.

Stwierdzono, że pomniki przyrody należy poddawać stałym zabiegom konserwacyjno-pielęgnacyjnym wynikającym z bieżących potrzeb. Przedstawiono ustalenia planu ochrony PKWL, zatwierdzonego przez Wojewodę, w którym m.in. określono zasady ochrony w gospodarczym korzystaniu z terenów Parku i otuliny, stwierdzając m.in., że należy uwzględnić ochronę drzew pomnikowych i starych drzew oraz tworzenie nowych pomników przyrody.

Wskazano, że stanowisko dokumentacyjne i użytki ekologiczne wymagają ochrony stosownie do przepisów ustanawiających te formy. Przedstawiając zamierzenia dotyczące zalesień, stwierdzono, że nie należy wprowadzać zalesień na terenie użytków ekologicznych.

²⁹ Uchwała nr XII/83/2015 w sprawie przystąpienia do sporządzenia częściowej zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stryków w miejscowościach: Smolce, Lipa

³⁰ Uchwała nr XXIV/191/2016 w sprawie przystąpienia do sporządzenia częściowej zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stryków w miejscowościach Kielmina i Kalinów.

Zalecono unikać lokalizowania inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej w ramach obszarów objętych istniejącymi lub planowanymi formami ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli, str. 396, 435–481)

14. Na potrzeby aktualizacji Studium sporządzone zostało w czerwcu 2012 r. opracowanie ekofizjograficzne, które zawierało m.in. charakterystykę poszczególnych elementów przyrodniczych na terenie gminy, w tym lokalnych form ochrony przyrody, oraz wzajemne powiązania elementów przyrodniczych środowiska przyrodniczego.

Wg opracowania ekofizjograficznego w gminie znajdowało się stanowisko dokumentacyjne, sześć użytków ekologicznych (wszystkie obszary tych użytków opisane zgodnie z rozporządzeniem nr 50/2001 Wojewody) i pomniki przyrody. W wykazie pomników przyrody zamieszczonym w opracowaniu, wykazano 225 drzew stanowiących 79 pomników przyrody. Dane liczbowe dotyczące lokalnych form ochrony przyrody wykazane w Studium były spójne z wykazem zamieszczonym w opracowaniu ekofizjograficznym – niewielkie rozbieżności wystąpiły w przypadku pomników przyrody. W treści Studium stwierdzono, że na terenie Gminy znajduje się 225 drzew stanowiących łącznie 80 pomników przyrody, czyli o jeden więcej niż wykazano w wykazie zawartym w opracowaniu ekofizjograficznym. Różnica ta wynika z faktu ujęcia w opracowaniu ekofizjograficznym dwóch dębów szypułkowych jako jednego pomnika, w Studium zaś dęby te wykazano jako odrębne pomniki. Liczba drzew była zgodna.

Określono przydatność poszczególnych terenów do rozwoju funkcji użytkowych, uwzględniając ograniczenia w zagospodarowaniu wynikające z potrzeby ochrony walorów przyrodniczych i krajobrazowych, m.in. wskazano na wymóg ochrony lokalnych form ochrony przyrody stosownie do przepisów zawartych w rozporządzeniach i uchwałach o ich ustanowieniu, o ile są zgodne z obowiązującą uoop., a w przypadku obszarów i obiektów proponowanych do objęcia ochroną prawną zalecono wyprzedzające uwzględnianie ograniczeń nakładanych przepisami uoop.

W wytycznych do opracowań z zakresu planowania przestrzennego zalecono uwzględnianie ustaleń i zasad wynikających z analizy uwarunkowań ekofizjograficznych, w tym respektowanie zasad ochrony w odniesieniu do obiektów i terenów objętych ochroną prawną

(dowód: akta kontroli, str. 106–142, 396, 435–481)

15. Wg stanu na 30 czerwca 2017 r. w gminie Stryków obowiązywało 50 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego³¹, które obejmowały powierzchnię 15.516,27 ha.

Największą powierzchnię obejmowały:

- mpzp. gminy Stryków³² (12.937,93 ha) — na jego obszarze znajdowało się stanowisko dokumentacyjne, wszystkie użytki ekologiczne i 54 pomniki przyrody;
- mpzp. miasta Strykowa³³ (534,00 ha) — na jego obszarze znajdował się jeden pomnik przyrody;

³¹ dalej: „mpzp.”.

³² Przyjęty uchwałą Rady Miejskiej w Strykowie nr XXXVI/290/2009 z dnia 28 lipca 2009 r. (Dz. Urz. Woj. Łódzk. Nr 263 poz. 2313).

³³ Przyjęty uchwałą nr XLI/317/05 Rady Miejskiej w Strykowie z dnia 28 września 2005 r. (Dz. Urz. Woj. Łódzk. Nr 340 poz. 3070).

- mpzp. dla części miasta Strykowa oraz gminy Stryków na obszarze wsi Rokitnica³⁴ (287 ha) — na jego obszarze nie występowały lokalne formy ochrony przyrody.

Szczegółowym badaniem objęto mpzp. gminy Stryków i mpzp. miasta Strykowa.
(dowód: akta kontroli, str. 78–79, 85–92)

W mpzp. gminy Stryków i mpzp. miasta Strykowa podano lokalizację i granice lokalnych form ochrony przyrody, oraz sposoby zagospodarowania terenów, na których te formy były zlokalizowane, z wyjątkiem „Alei Dębowej” w Bratoszewicach, której istnienia nie uwzględnił mpzp gminy Stryków. Podano również lokalizację i granice obiektów i obszarów, które były wskazane do ustanowienia ochrony.
(dowód: akta kontroli, str. 651–652, 653–662)

W mpzp miasta Strykowa pomnik przyrody znajdował się w strefie nowej zabudowy mieszkaniowej. Zawarte w ustaleniach planu regulacje w zakresie kształtowania i ochrony wartości przyrodniczych oraz zasady zagospodarowania na tym terenie nie odnosiły się w sposób szczegółowy do pomnika przyrody.
(dowód: akta kontroli, str. 651–652)

Na obszarze objętym mpzp. gminy Stryków ustalono zasady w zakresie ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego i krajobrazu, w tym dla lokalnych form ochrony przyrody. Wskazano, że zasady ochrony istniejących lokalnych form ochrony przyrody zawarte są w obowiązujących przepisach, którymi ochrona tych form została ustanowiona.

Dla obszarów wskazanych do utworzenia zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i nowych użytków ekologicznych ustalono zakazy (§6 pkt 6 mpzp):

- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu;
- zmiany sposobu użytkowania ziemi;
- wydobywania do celów gospodarczych skał, torfu i minerałów;
- umieszczania tablic reklamowych.

Dla drzew wskazanych do objęcia statusem pomnika przyrody ustalono ochronę i zakaz ich likwidacji oraz zakaz działań w ich bezpośrednim sąsiedztwie, mogących mieć na nie bezpośredni wpływ.

Powyższe ograniczenia uwzględnione zostały przy ustalaniu warunków zabudowy i zagospodarowania na poszczególnych terenach wydzielonych liniami rozgraniczającymi.
(dowód: akta kontroli, str. 544–578, 631–633, 640–641)

W kwietniu 2016 r. Rada Miejska podjęła uchwałę w sprawie oceny aktualności Studium i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obowiązujących na terenie miasta i gminy Stryków, w związku ze zmianami przepisów prawnych z zakresu środowiska przyrodniczego oraz planowania i zagospodarowania przestrzennego. Rada Miejska uznała za konieczne dokonanie aktualizacji Studium oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uchwalonych w trybie ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym – oceniono, że niedostosowanie tych planów do obowiązujących przepisów powoduje, że możliwa jest na tych terenach realizacja inwestycji odbiegających w sposób rażący od obecnie obowiązujących standardów m.in. w ochronie środowiska. W stosunku do planów przyjętych w trybie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym stwierdzono, że przy wydawaniu decyzji pozwolenia na budowę nie zachodzi znaczące ryzyko obniżenia jakości przestrzeni i dbałości o środowisko. W trakcie opracowywania jest 18 miejscowych planów zagospodarowywania gminy Stryków.

³⁴ Przyjęty uchwałą nr XXXVIII/274/2017 Rady Miejskiej w Strykowie z dnia 30 marca 2017 r. (Dz. Urz. Woj. Łódzk.), poz. 2234).

Ustalono
nieprawidłowości

(dowód: akta kontroli, str. 664–686)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Stwierdzono niezgodność pomiędzy danymi dotyczącymi użytków ekologicznych wykazanymi w sprawozdaniach (sześć użytków), a rfo. I rozporządzeniem nr 50/2001 Wojewody Łódzkiego z dnia 8 sierpnia 2001 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne³⁵, w których wskazano cztery użytki tj:

- zbiornik wodny o pow. 8,7 ha w obrębie Wola Błędowa, działka nr 1000, oddział leśny 34b (pozostała część użytku, tj. podmokła łąka o pow. 1,76 ha znajdowała się na terenie gminy Głowno) — użytk ten (zbiornik i łąka) wykazany był w rfo. pod lp. 29;
- zbiornik wodny o pow. 7,69 ha i teren podmokły o pow. 1,36 ha, położone w obrębie Wola Błędowa, działka nr 1000, odpowiednio w oddziałach leśnych 50a i 50f, i ujęte pod lp. 2 wykazu użytków stanowiących załącznik do rozporządzenia, wykazane w rfo. pod lp. 38;
- teren podmokły o pow. 1,28 ha, położony w obrębie Ciołek, działka nr 476, oddział leśny 69h (lp. 19 załącznika do rozporządzenia) wykazano w rfo. pod lp. 40;
- część terenu obejmującego dolinę rzeki Mroźnicy, (lp. 21 załącznika do rozporządzenia, użytk wykazany w rfo. pod lp. 33) zlokalizowanego na terenie gminy Stryków obręb Kalinów, działka nr 362, oddział leśny 133a — pow. użytku 1,83 ha i oddział leśny 133i — pow. użytku 0,8 ha oraz na terenie miasta Głowna (pozostała część użytku) terenie miasta Głowna.

Przyczyną niezgodności było wykazanie użytków stanowiących zbiornik wodny o pow. 7,69 ha i teren podmokły o pow. 1,36 ha, położonych w obrębie Wola Błędowa, a także użytków stanowiących część terenu obejmującego dolinę rzeki Mroźnicy, położonych w oddziałach leśnych, w sprawozdaniach SG-01 jako odrębne użytki ekologiczne.

(dowód: akta kontroli, str. 44–51, 54–64, 78–84)

Inspektor ds. środowiska wyjaśniła, że w sprawozdaniu wykazano 6 użytków kierując się następującymi przesłankami: użytki te położone są w sześciu oddziałach leśnych nadleśnictwa Grotniki; użytk ekologiczny w Kalinowie, występujący w rozporządzeniu jako jeden użytk, faktycznie składa się z dwóch oddzielonych od siebie obszarów, leżących na tej samej działce; również w opracowaniu ekofizjograficznym z czerwca 2012 r. wskazanych zostało 6 użytków ekologicznych.

(dowód: akta kontroli, str. 93–101)

2. W Programie ochrony środowiska przyjętym uchwałą Rady z 26 października 2015 r. wykazano 80 pomników przyrody a więc ilość niezgodną ze stanem faktycznym (63 pomniki przyrody). Wykazanie wyższej niż rzeczywista liczby użytków wynikało z nieuwzględnienia przez Radę przy określaniu ich ilości, treści uchwały XII/86/2015 z dnia 7 sierpnia 2015 r. (weszła w życie 19 września 2015 r.) i zniesienia ochrony prawnej 17 drzew — pomników przyrody. Ww. działanie było działaniem nierzetelnym.

(dowód: akta kontroli, str. 396, 408)

W sprawie przyczyn nieuwzględnienia w Programie ochrony środowiska faktu zniesienia ochrony prawnej 17 pomników przyrody uchwałą nr XII/86/2015, Z-ca

³⁵ Dz. Urz. Woj. Łódz. z 2001 r. Nr 162, poz. 2242; dalej: „rozporządzenie nr 50/2001 Wojewody”.

Burmistrza wyjaśniła: „Uchwała (...) z dnia 7 sierpnia 2015 r. (...) weszła w życie w dniu 19 września 2015 r. Program ochrony środowiska (...) został przyjęty uchwałą (...) z dnia 26 października (...) w dniu 19 września 2015 r. prace nad opracowaniem projektu Programu (...) zostały zakończone a projekt dokumentu wraz z prognozą oddziaływania na środowisko został uzgodniony z RDOŚ (...), Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Łodzi, (...) oraz Zarządem Powiatu Zgierskiego (...). Wobec powyższego oraz będąc związanym postanowieniami umowy z wykonawcą projektu w/w dokumentu, określającej termin wykonania zamówienia do dnia 30 września 2015 r, podjęto decyzję o wprowadzeniu projektu Programu (...) zawierającego informację o 80 pomnikach przyrody na terenie gminy Stryków, na merytoryczną komisję i sesję Rady Miejskiej w Strykowie w dniu 26 października 2015 r.”

(dowód: akta kontroli, str. 244–247)

3. W mpzp gminy Stryków nie uwzględniono istniejącego pomnika przyrody „Aleja Dębowa” w Bratoszowicach pomimo, iż został on wymieniony w Studium, Programie ochrony środowiska oraz opracowaniu ekofizjograficznym. Burmistrz wyjaśnił, że nieuwzględnienie pomnika przyrody „Aleja Dębowa” w Bratoszowicach w mpzp. przyjętym uchwałą nr XXXVII/290/2009 z 28 lipca 2009 r. było następstwem omyłki wynikającej z pominięcia, w trakcie procedowania tego planu, treści uchwały nr XLVII/347/98 Rady Miejskiej z dnia 29 kwietnia 1998 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody drzew tworzących „Aleję Dębową”. Ponadto Burmistrz wyjaśnił, że w obecnie procedowanym mpzp gminy Stryków na obszarze wsi Bratoszowice uwzględniono ten pomnik przyrody.

(dowód: akta kontroli, str. 655, 659, 726, 727)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

2. Legalność i skuteczność podejmowanych działań

16. W okresie objętym kontrolą Rada Miejska podjęła dwie uchwały o ustanowieniu i zniesieniu pomników przyrody. Nie podejmowała uchwał o utworzeniu bądź zniesieniu innych lokalnych formy ochrony przyrody.

Uchwałą nr XII/86/2015 Rada Miejska ustaliła wykazy pomników przyrody, które wcześniej były ustanowione pomnikami przyrody zarządzeniem Prezydenta Miasta Łodzi z 1990 r., rozporządzeniami Wojewody z 1991 r. i z 1993 r., uchwałami Rady z 1997 r., 1998 r., 2002 r. i 2003 r. Ww. wykazy obejmowały 63 pomniki, w tym jeden stanowił skupisko 6 lip drobnolistnych. Uchwałą tą zniesiono ochronę prawną z 17 drzew, w tym jednej lipy drobnolistnej, która należała do ww. skupiska.

Uchwałą nr VI/42/2015 Rada Miejska zmieniła liczbę drzew wchodzących w skład „Aleji Dębowej” ze 140 drzew gatunku dąb szypułkowy na 133 drzewa.

(dowód: akta kontroli, str. 579–605)

17. Projekt uchwały nr XII/86/2015 z 7 sierpnia 2015 r. przekazany został do RDOŚ do uzgodnienia 9 lipca 2015 r. wraz uzasadnieniem. RDOŚ uzgodnił projekt 14 lipca 2015 r.

(dowód: akta kontroli, str. 612–617)

Projekt uchwały nr VI/42/2015 z 25 lutego 2015 r. przekazany został celem uzgodnienia do RDOŚ 16 lutego 2015 r. wraz uzasadnieniem. RDOŚ uzgodnił projekt 24 lutego 2015 r.

(dowód: akta kontroli, str. 606–611)

18. W okresie objętym kontrolą nie wystąpiły przypadki podjęcia uchwały o ustanowieniu lub zniesieniu lokalnej formy ochrony przyrody pomimo braku uzgodnienia projektu.

19. Uchwała nr V/42/2015 spełniała wymogi art. 44 ust. 2 uoop., m.in. określono w uchwale cel ochrony — „zachowanie szczególnej wartości przyrodniczej i krajobrazowej”.

Uchwała nr XII/86/2015 zawierała takie elementy obligatoryjnie wymagane przez art. 44 ust. 2 uoop. jak: nazwę pomników przyrody, ich położenie, sprawującego nadzór oraz wprowadzone zakazy w stosunku do pomników przyrody.

Określono w ww. uchwałach zakazy wybrano spośród zakazów wymienionych w art. 45 uoop.

20. Rada Miejska uchwałą nr XII/86/2015 zniosła ochronę w stosunku do 17 drzew, których brak stwierdzono w wyniku przeprowadzonej w 2014 r. oceny i inwentaryzacji. W uzasadnieniu uchwały stwierdzono, że brakujące drzewa objęte były ochroną na podstawie aktów prawnych różnych organów, tj. Prezydenta Miasta Łodzi, Wojewody oraz Rady, akty ustanawiające ochronę nie zawierały precyzyjnych danych dotyczących lokalizacji poszczególnych obiektów, niezbędna stała się aktualizacja stanu faktycznego oraz zniesienie ochrony dla obiektów nieistniejących. Uchwała XII/86/2015 zawierała dane o lokalizacji drzew, w tym współrzędne geograficzne.

(dowód: akta kontroli, str. 346–350, 596)

Przed przyjęciem uchwały nr V/42/2015 dokonano oceny stanu poszczególnych drzew tworzących „Aleję Dębową”. Stwierdzono, że 7 drzew jest w stanie zagrażającym bezpieczeństwu; były to drzewa martwe lub zamierające w stopniu nierokującym nadziei na przetrwanie.

(dowód: akta kontroli, str. 373–375, 609)

Wydane w okresie objętym kontrolą decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz decyzje o warunkach zabudowy nie dotyczyły działek, na których znajdowały się pomniki przyrody, wobec których zniesiono ochronę prawną uchwałą nr XII/86/2015. Żadna z tych działek nie była przedmiotem sprzedaży, jej teren nie zmienił przeznaczenia, nie wydano decyzji pozwoleń na budowę.

(dowód: akta kontroli, str. 527, 528)

21. Uchwały nr V/42/2015 i nr XII/86/2015 w sprawie ustanowienia pomników przyrody i zmianie liczby drzew wchodzących w skład pomnika przyrody przekazane zostały do GDOŚ i RDOŚ w ciągu 10 dni od dnia ustanowienia tych lokalnych form ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli, str. 618–624)

22. W sprawie wpisywania danych dotyczących ustanowionej formy ochrony przyrody do CRFOP, inspektor ds. środowiska wyjaśniła m.in., że uchwały Nr V/42/2015 i Nr XII/86/2015 nie dotyczyły nowych form ochrony przyrody, lecz tylko pomników przyrody, które były ustanowione w latach poprzednich i figurowały już w CRFOP. Wyjaśniła również, że rozmawiała telefonicznie z pracownicą GDOŚ, która udzieliła informacji, że w tym przypadku gmina nie ma możliwości dokonania modyfikacji wpisu w CRFOP przez zamieszczenie ich w formularzu dostępnym na stronie GDOŚ, ponieważ to nie gmina zamieszcza w rejestrze istniejące dane dotyczące pomników będących przedmiotem ww. uchwał; wpisanie przez gminę informacji do CRFOP będzie możliwe w przypadku ustanowienia nowych form ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli, str. 629–630)

23. Uchwałami nr V/42/2015 i nr XII/86/2015 Rada Miejska zmieniła listę obowiązujących zakazów w stosunku do pomników będących przedmiotem tych uchwał. Nowa lista zakazów obejmuje zakazy wybrane spośród zakazów wymienionych w art. 45 ust. 1 uoop. W okresie objętym kontrolą Rada Miejska nie podjęła innych uchwał zmieniających listę obowiązujących zakazów lub granice lokalnych form ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli, str. 629–641)

24. Oględziny 26 pomników przyrody, dla których organem sprawującym nadzór jest Burmistrz, w tym „Alei Dębowej” w Bratoszewicach wykazały, że 25 pomników zostało oznakowanych zgodnie z art. 115 ust. 1 uoop. Stwierdzono, że:

- drzewa te, w tym wchodzące w skład „Aleji Dębowej” oznaczono tablicami zgodnymi ze wzorem określonym w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 10 grudnia 2004 r. w sprawie wzoru tablic³⁶;
- „Aleja Dębowa” oznaczona była tablicą informującą o nazwie formy ochrony przyrody (POMNIK PRZYRODY ALEJA DĘBOWA). Tablica odpowiadała wzorowi określonymu w załączniku nr 3 do ww. rozporządzenia.

(dowód: akta kontroli, str. 689–723)

Zawarte w Studium zasady ochrony przyrody stanowiły m.in., że pomniki przyrody należy poddawać stałym zabiegom konserwacyjno-pielęgnacyjnym wynikającym z bieżących potrzeb. Zabiegi takie były wykonane na drzewach pomnika „Aleja Dębowa” w 2015 r., co potwierdziły wyniki przeprowadzonych oględzin — widoczne były ślady dokonanych cięć sanitarno-pielęgnacyjnych, założone były w koronach niektórych drzew elastyczne wiązania poprawiające statykę drzewa.

(dowód: akta kontroli, str. 181–198, 396, 435–481)

W I półroczu 2017 r. nie planowano zabiegów pielęgnacyjno-konserwacyjnych pomników przyrody.

(dowód: akta kontroli, str. 180)

25. Przeprowadzone oględziny pomników przyrody i stanowiska dokumentacyjnego, wykazały dobry stan tych obiektów i zachowanie wartości dla których je utworzono. Na stanowisku dokumentacyjnym nie stwierdzono widocznych naruszeń polegających na pozyskiwaniu żwiru. Umieszczona na obrzeżu stanowiska dokumentacyjnego, przez Dyрекcję PKWŁ i Nadleśnictwo Brzeziny, tablica zawierała opis stanowiska i informowała o obowiązujących w stosunku do niego zakazach.

(dowód: akta kontroli, str. 689–723, 728–732)

26. W Urzędzie nie opracowywano planów wizytacji lokalnych form ochrony przyrody. W okresie objętym kontrolą dokonano komisyjnych oględzin trzech pomników przyrody. W protokołach z wizji przeprowadzonych 19 listopada 2015 r. stwierdzono, że dwa drzewa — topole czarne w Smolicach i Zelgoszczy — stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa ludzi, mienia i ruchu drogowego. Rzeczoznawca w zakresie uprawy i ochrony drzew w opiniach dendrologicznych przekazanych Urzędowi 29 grudnia 2015 r. uznał za uzasadnione podjęcie decyzji o zniesieniu ochrony i usunięciu ww. dwóch drzew. O uzgodnienie projektów uchwał w sprawie zniesienia ochrony prawnej ww. pomników przyrody w Smolicach i Zelgoszczy Burmistrz wystąpił do RDOŚ w Łodzi pismem z 18 sierpnia 2017 r. RDOŚ postanowieniami z 25 sierpnia 2017 r. uzgodnił przedstawione projekty uchwał.

³⁶ Dz. U. nr 268 poz. 2665.

Rada Miejska uchwałami z 31 sierpnia 2017 r. zniosła prawną ochronę ww. dwóch pomników³⁷, z powodu zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego.

(dowód: akta kontroli, str. 251–275, 294–303)

27. W okresie objętym kontrolą nie odnotowano przypadków naruszenia zakazów wprowadzonych w odniesieniu do lokalnych form ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli, str. 251–254)

28. W okresie objętym kontrolą nie zostały udokumentowane żadne czynności sprawdzające realizację zadań i ochronę stanowiska dokumentacyjnego i użytków ekologicznych, dla których nadzorującym był inny podmiot. Sekretarz gminy oświadczyła, że pracownicy Urzędu podczas prac w terenie niejednokrotnie wizytowali ww. obiekty, jednakże czynności te nie zostały utrwalone w formie pisemnej, z uwagi na niestwierdzenie naruszeń związanych z celami ochrony.

(dowód: akta kontroli, str. 251–254)

29. W okresie objętym kontrolą Urząd nie wnioskował do podmiotów nadzorujących ochronę lokalnej formy ochrony przyrody o wykonanie konkretnych działań. Sekretarz gminy wyjaśniła że, nie występowały przesłanki uzasadniające kierowanie takich wniosków.

(dowód: akta kontroli, str. 251–254)

30. W okresie objętym kontrolą nie wystąpiły przypadki usunięcia drzew pomnikowych.

(dowód: akta kontroli, str. 346–350)

31. W okresie objętym kontrolą Gmina organizowała corocznie projekty ekologiczne:
- Gminną Olimpiadę Wiedzy Ekologicznej, której zakres obejmował m.in. zagadnienia ochrony przyrody i form ochrony przyrody występujących na terenie gminy;
 - sprzątanie świata.

Ponadto szkoły prowadziły inne działania w ramach edukacji ekologicznej, jak np.: obchody Dnia Ziemi, zapoznanie z programem Natura 2000; organizacja wycieczek na terenie PKWŁ oraz do arboretum w Rogowie, ogrodu botanicznego i palmiami, obserwacje terenowe przyrody, propagowania tematyki zagrożenia kasztanowców, prowadzenie zajęć koła przyrodniczego, pielęgnowanie terenów zielonych wokół szkół, zajęcia z pracownikiem PKWŁ na temat zmian w przyrodzie, konkursy o tematyce dotyczącej ochrony środowiska.

(dowód: akta kontroli, str. 346–350)

32. W okresie objętym kontrolą wystąpił jeden przypadek zwrócenia się mieszkańców o zdjęcie ochrony z pomnika przyrody – topoli czarnej w Woli Błędowej, rosnącej na gruncie prywatnym, która ich zdaniem stwarza zagrożenie dla mieszkających obok niej osób oraz dla korzystających z drogi powiatowej przechodzącej obok drzewa. Przeprowadzona przez pracowników Urzędu wizja lokalna oraz uzyskana opinia dendrologiczna wykazały, że stan drzewa nie stanowi nadzwyczajnego zagrożenia dla ludzi i mienia. Przedstawiciela mieszkańców wnioskujących o zdjęcie ochrony drzewa poinformowano o ustaleniach i braku przesłanek do podjęcia procedury administracyjnej zmierzającej do zniesienia prawnej ochrony przedmiotowego drzewa.

(dowód: akta kontroli, str. 346–355)

³⁷ Uchwała nr XXXIX/328/2017 Rady Miejskiej w Strykowie z dnia 31 sierpnia 2017 r. w sprawie zniesienia prawnej ochrony drzewa w postaci pomnika przyrody (Dz. Urz. Woj. Łódzk. poz. 4033) i uchwała nr XXXIX/329/2017 Rady Miejskiej w Strykowie z dnia 31 sierpnia 2017 r. w sprawie zniesienia prawnej ochrony drzewa w postaci pomnika przyrody (Dz. Urz. Woj. Łódzk. poz. 4034).

33. W okresie objętym kontrolą wpłynęły do Urzędu dwa wnioski, złożone przez Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Łódzkiego, o utworzenie zespołu przyrodniczo-krajobrazowego „Panorama Dobra-Nowiny” i o uznanie za pomnik przyrody dębu szypułkowego rosnącego przy drodze w Dobieszkowie.

(dowód: akta kontroli, str. 346–350, 356–362)

Wniosek o ustanowienia pomnika przyrody wpłynął do Urzędu 27 grudnia 2016 r. Urząd poinformował wnioskodawcę pismem z 1 lutego 2017 r., że w sprawie ustanowienia pomnika będzie prowadził ustalenia z zarządcą pasa drogowego.

Z-ca Burmistrza wyjaśniła, że: „Nie dokonano ustaleń z zarządcą drogi (...) z uwagi na fakt, iż po ponownej analizie przedłożonej dokumentacji podjęto decyzję o nieobejmowaniu przedmiotowego drzewa prawną ochroną w formie pomnika przyrody. Uzasadnieniem decyzji jest szczególny charakter prawny drzew pomników przyrody a także związane z ich ochroną zakazy oraz konsekwencje finansowe dla gminy wynikające z art. 130 i 131 Prawa ochrony środowiska. Gmina podchodzi ostrożnie do ustanawiania nowych form ochrony przyrody, zwłaszcza w postaci pomników na terenach zurbanizowanych. Przykładem problemów wynikających z obecności pomnika przyrody w sąsiedztwie zabudowań mieszkalnych jest topola czarna w Woli Błędowej, której usunięcia domaga się radny, reprezentujący interes lokalnej społeczności, pomimo iż drzewo jest w dobrym stanie biologicznym, co wynika z wykonanej opinii dendrologicznej. W takim przypadku nie jest możliwe usunięcie drzewa bez uprzedniego zniesienia ochrony prawnej, co jest trudne ze względów formalnych do wykonania w zaistniałej sytuacji”.

(dowód: akta kontroli, str. 361–363, 642–650)

34. W okresie objętym kontrolą nie wystąpiły konflikty gminy Stryków z Generalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska lub Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska, dotyczące lokalnych form ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli, str. 346–350)

W okresie objętym kontrolą współpraca gminy z GDOŚ i RDOŚ dotycząca lokalnych form ochrony przyrody polegała na uzgadnianiu projektów uchwał Rady z RDOŚ oraz na przekazywaniu do tych instytucji podjętych uchwał. Ponadto gmina współpracowała z RDOŚ w sprawach nie dotyczących lokalnych form ochrony przyrody, jak uzgadnianie projektów uchwał miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, udziale pracowników w szkoleniach organizowanych przez RDOŚ.

(dowód: akta kontroli, str. 627–628)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W uchwale Rady Nr XII/86/2015 z dnia 7 sierpnia 2015 r. w sprawie ustalenia zasad ochrony dla ustanowionych pomników przyrody oraz zniesienia ochrony prawnej w odniesieniu do niektórych obiektów, nie określono szczególnego celu ochrony, co było niezgodne z art. 44 ust. 2 uoop. Burmistrz wyjaśnił, że: nieokreślenie ww. celu ochrony wynikało z przeoczenia; przedmiotowa uchwała odnosiła się do istniejących pomników przyrody, nie była uchwałą dotyczącą ustanowienia nowych form ochrony przyrody; celem szczególnym objęcia drzew ochroną jest zachowanie szczególnej wartości przyrodniczej i krajobrazowej danych obiektów.

(dowód: akta kontroli, str. 726–727)

2. Nie zapewniono właściwego oznakowania skupiska 6 lip drobnolistnych stanowiących wieloobiektowy pomnik przyrody, czym naruszono art. 115 ust. 1 w zw. z art. 40 ust. 1 uoop oraz § 2 ust. 3 i ust. 4 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 10 grudnia 2004 r. w sprawie wzoru tablic. Pomnik przyrody został oznaczony w sposób właściwy dla pomnika stanowiącego pojedynczy twór przyrody.

(dowód: akta kontroli, str. 689–723)

Z-ca Burmistrza wyjaśniła m.in., że oznakowanie pomników przyrody w 2016 r. wykonał na zlecenie gminy podmiot zewnętrzny. Umowa obejmowała oznakowanie pomników przyrody wymienionych w uchwale nr XII/86/2015, w tym oznakowanie pomników przyrody wchodzących w skład grupy 6 lip drobnolistnych, tablicami zgodnymi ze wzorem zamieszczonym w załączniku nr 2 ww. rozporządzenia; wskazana uchwała nie określa nazwy własnej grupy 6 lip, zatem przyczyną nieoznakowania ich tablicą informującą o nazwie formy ochrony przyrody według wzoru określonego w załączniku nr 3 do ww. rozporządzenia był brak nadania nazwy własnej wskazanej grupie drzew; z treści zapisów znajdujących się w ww. załączniku do rozporządzenia wynika, iż na tablicy informacyjnej zamieszczeniu podlegają treści dotyczące danej formy ochrony przyrody - „pomnika przyrody” i nazwy własnej skupiska tworów przyrody. Ponadto Z-ca Burmistrza stwierdziła, że w bieżącym roku zostaną podjęte działania zmierzające do podjęcia uchwały o nadaniu nazwy własnej przedmiotowej grupie 6 lip oraz oznakowanie jej tablicą zgodną ze wzorem określonym w załączniku nr 3 do ww. rozporządzenia.

(dowód: akta kontroli, str. 244–247)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

1. Gmina wystąpiła do RDOŚ o uzgodnienie projektów uchwał w sprawie zniesienia prawnej ochrony dwóch drzew (w Smolicach i Zelgoszczy) dopiero po upływie 19 miesięcy od ustalenia, że drzewa te stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa ludzi, mienia i ruchu drogowego, co było działaniem nierzetelnym.
Burmistrz wyjaśnił, że decyzje o przygotowaniu projektów uchwał w sprawie zniesienia prawnej ochrony ww. drzew została podjęta po wystąpieniu gwałtownych niekorzystnych zjawisk atmosferycznych, które nawiedziły gminę Stryków w sierpniu 2017 r.; do tego okresu stan drzew był monitorowany i nie zauważono pogorszenia w stosunku do stanu z okresu wykonania opinii dendrologicznych.
2. Do czasu zakończenia kontroli (9 października 2017 r.), mimo upływu 32 miesięcy, Urząd nie udzielił wnioskodawcy, tj. Zespołowi Parków Krajobrazowych Województwa Łódzkiego odpowiedzi na wniosek, otrzymany 4 lutego 2015 r., o utworzenia zespołu przyrodniczo-krajobrazowego.
W tej sprawie z-ca Burmistrza wyjaśniła: „Wniosek ZPKWŁ o utworzenie zespołu przyrodniczo-krajobrazowego, skierowany do Rady, nie jest wnioskiem wszczynającym postępowania administracyjne, wymagającym jego rozpatrzenia i wydania orzeczenia kończącego sprawę w określonym terminie. Kwestie związane z utworzeniem zespołu przyrodniczo-krajobrazowego reguluje art. 44 uoop. Przepis ten wskazuje w ust. 1 wyłączną kompetencję rady gminy do podjęcia stosownej uchwały o utworzeniu danej formy ochrony przyrody. Oznacza to, że w aktualnym stanie prawnym tylko rada gminy może powoływać (...) te formy ochrony przyrody. Ustanowienie formy ochrony przyrody we wszystkich przypadkach następuje w formie przepisu prawa miejscowego, a to oznacza, że do procedury jego ustanawiania nie znajdują zastosowania reguły wynikające z kodeksu postępowania administracyjnego (zakres przedmiotowy zastosowania tego ostatniego zgodnie z art. 1 nie odnosi się do tworzenia

prawa). W związku z tym nie ma przepisu prawa, który na organ administracji nakładałby obowiązek poinformowania o wszczęciu postępowania w przedmiocie ustanowienia formy ochrony (...). Z uwagi na powyższe ewentualne wnioski podmiotów trzecich dotyczące wprowadzenia formy ochrony przyrody w postaci zespołu przyrodniczo-krajobrazowego nie obligują organu do podjęcia stosownej uchwały, ani nie inicjują żadnego postępowania. (...) Obecnie Rada nie przewiduje wprowadzenia nowego zespołu przyrodniczo-krajobrazowego (...). W przypadku podjęcia stosownej uchwały wnioskodawca zostanie poinformowany o podjętym rozstrzygnięciu (...)." (dowód: akta kontroli, str. 356–363, 642–643)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

3. Legalność i gospodarność wydatkowania środków finansowych przeznaczonych na działania związane z zachowaniem lokalnych form ochrony przyrody

Opis stanu faktycznego

35. Na działania dotyczące lokalnych form ochrony przyrody wydatkowano:

- 1) w 2015 r. 73.890 zł, z tego 10.090 zł ze środków własnych i 63.800 zł z dotacji celowej z WFOŚiGW w Łodzi. Ze środków tych sfinansowano:
 - zabiegi konserwacyjne i pielęgnacyjne na drzewach pomnikach przyrody w Bratoszewicach — 70.200 zł, w tym 63.800 zł z ww. dotacji;
 - opinię dendrologiczną dla drzew — pomników przyrody — 3.690 zł.
 (dowód: akta kontroli, str. 181–198, 203–209)

- 2) w 2016 r. 3.321 zł, z których sfinansowano:
 - oznakowanie pomników przyrody na terenie gminy Stryków — 2.460 zł;
 - opinię dendrologiczną ws. pomnika przyrody w Woli Błędowej — 861 zł.
 (dowód: akta kontroli, str. 214–224, 228–234, 250)

W I półroczu 2017 r. nie planowano i nie poniesiono wydatków dotyczących lokalnych form ochrony przyrody. (dowód: akta kontroli, str. 180)

Udział wydatków na lokalne formy ochrony przyrody, ze środków pochodzących z opłat i kar środowiskowych, w ogólnej kwocie wydatków pochodzących z opłat i kar środowiskowych (83.210 zł w 2015 r. i 236.745 zł w 2016 r.) wynosił 12,1% w 2015 r. i 1% w 2016 r.

Wydatki na lokalne formy ochrony przyrody (w 2015 r. wraz ze środkami z dotacji WFOŚiGW) w relacji do wydatków ogółem na ochronę środowiska i gospodarkę wodną (3.437.362 zł w 2015 r. i 3.626.487 zł w 2016 r.) wyniosły 2,1% w 2015 r. i 0,1% w 2016 r. (dowód: akta kontroli, str. 235–241)

36. Gmina uzyskała wpływy z tytułu opłat i kar za korzystanie ze środowiska w wysokości 79.662 zł w 2015 r. i 75.603 zł w 2016 r. Stan niewykorzystanych w latach poprzednich środków z tego tytułu wynosił na początek 2015 r. 197.350 zł, a na koniec 2016 r. 32.660 zł.

Ze środków tych wydatkowano na działania dotyczące lokalnych form ochrony przyrody, zgodnie z założeniami, 10.090 zł w 2015 r. i 2.460 zł w 2016 r. Pozostałe środki wydatkowano na inne cele środowiskowe. (dowód: akta kontroli, str. 181–191, 198, 235–241, 250)

Uchwałą z 16 marca 2015 r. RM dokonała zmian budżetu, wprowadzając na wniosek Z-cy Burmistrza zadanie „Inwentaryzacja użytków ekologicznych znajdujących się na terenie gminy Stryków”, na którego realizację przewidziano

kwotę 3.500 zł ze środków finansowych pochodzących z tytułu opłat i kar za korzystanie ze środowiska. Zadanie to nie zostało wykonane, a przewidziane na jego realizację środki przeznaczono na realizację zadania „Aktualizacja programu usuwania wyrobów zawierających azbest występujących na terenie Gminy Stryków wraz z ich inwentaryzacją”.

(dowód: akta kontroli, str. 210-213)

Z-ca Burmistrza wyjaśniła, że: przyczyną niewykonania inwentaryzacji użytków ekologicznych było nieznaalezienie wykonawcy zadania; przeprowadzone rozpoznanie, w celu znalezienia podmiotu, który dysponuje odpowiednią wiedzą i wykształceniem gwarantującym prawidłowe wykonie ww. inwentaryzacji, stanowiło o braku podmiotów zainteresowanych realizacją takiego zadania; prawidłowo wykonana inwentaryzacja użytków ekologicznych powinna zawierać dane spełniające wymagania rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 11 września 2012 r. w sprawie centralnego rejestru form ochrony przyrody (Dz. U. z 2012 r. poz 1080), przeprowadzenie inwentaryzacji użytków ekologicznych z pominięciem wymaganych prawem danych było niecelowe i bezzasadne; mając powyższe na uwadze nie wykonano przedmiotowego zadania, a środki przesunięto na zadanie pn. „Aktualizacja programu usuwania wyrobów zawierających azbest (...)”.

(dowód: akta kontroli, str. 244-249)

37. W gminie nie występował niedobór środków finansowych na wykonywanie zadań dotyczących lokalnych form ochrony przyrody.

38. Wydatki dotyczące lokalnych form ochrony przyrody pokryte zostały z następujących źródeł:

- w 2015 r. ze środków własnych w kwocie 10.090 zł, z wpływów pochodzących z opłat i kar za korzystanie ze środowiska oraz w kwocie 63.800 zł z dotacji otrzymanej z WFOŚiGW;
- w 2016 r. ze środków własnych w kwocie 3.321 zł, w tym 2.460 zł pochodziło z opłat i kar pobieranych na podstawie Prawa ochrony środowiska.

(dowód: akta kontroli, str. 181-191, 199-209, 214-224, 228-234, 250)

39. WFOŚiGW udzielił gminie Stryków, na podstawie umowy z 10 lipca 2015 r., dotacji na dofinansowanie zadania: „Przeprowadzenie zabiegów konserwacyjnych i pielęgnacyjnych na drzewach pomnikach przyrody tworzących Aleję Dębową”, w kwocie 63.800 zł. Przyznana dotację wykorzystano zgodnie z przeznaczeniem, działania zostały zrealizowane w określonym umową terminie, osiągnięto zakładane efekty rzeczowe (wykonano cięcia w obrębie koron 133 drzew oraz założono 17 wiązań zabezpieczających drzewa zagrożone rozłamaniem) i ekologiczne, które polegały na poprawie stanu biologicznego drzew, przedłużeniu ich żywotności, zachowaniu unikalnych wartości przyrodniczych i krajobrazowych oraz wyeliminowaniu zagrożenia dla bezpieczeństwa otoczenia. Uzyskanie powyższych efektów potwierdziły przeprowadzone w toku kontroli ww. oględziny.

(dowód: akta kontroli, str. 276-293)

40. W okresie objętym kontrolą postępowania o udzielenie podmiotom zewnętrznym zamówień na wykonanie niżej wymienionych zadań dotyczących lokalnych form ochrony przyrody prowadzone były na podstawie „Regulaminu udzielania zamówień, których wartość nie przekracza wyrażonej w złotych równowartości kwoty 30.000 Euro”³⁸.

Zlecono podmiotom zewnętrznym następujące zadania:

- 1) Wykonanie prac pielęgnacyjno-konserwacyjnych drzew wchodzących w skład pomnika przyrody „Alei Dębowej” w Bratoszewicach. Na prace te wydatkowano

³⁸ Zarządzenie nr 38/2014 Burmistrza Miasta-Gminy Stryków z 16 kwietnia 2014 r.

- 70.200 zł (65.000 zł bez podatku VAT), w tym 63.800 zł stanowiła dotacja z WFOŚiGW;
- 2) Wykonanie opinii dendrologicznych dotyczących stanu oraz możliwości zachowania pomników przyrody — topoli czarnych w Zelgoszczy i w Smolicach, za które wydatkowano 3.690 zł;
 - 3) Wykonanie oznakowanie pomników przyrody występujących na terenie gminy Stryków, za co wydatkowano 2.460 zł;
 - 4) Wykonanie opinii dendrologicznej dla pomnika przyrody — topoli czarnej w Woli Błędowej, za którą wydatkowano 861 zł;
 - 5) Usunięcie z „Alei Dębowej” 7 drzew, których ochronę RM zniósł wcześniej uchwałą nr V/42/2015 z dnia 25 lutego 2015 r. w sprawie pomnika przyrody „Alej Dębowej”. Wydatków z tego tytułu nie poniesiono.

(dowód: akta kontroli, str. 304, 331–334)

Przed udzieleniem zamówienia na wykonanie prac pielęgnacyjno-konserwacyjnych drzew w „Alej Dębowej” określono na podstawie cen rynkowych wartość zamówienia na kwotę 67.340 zł tj. 15.939 euro. Skierowano zapytania ofertowe do 3 wykonawców, którzy następnie złożyli oferty. W ramach prowadzonego postępowania, zgodnie z postanowieniami ww. Regulaminu udzielono zamówienia wykonawcy który zaproponował najniższą cenę.

W umowie z wykonawcą określono kary umowne na rzecz zamawiającego w przypadku opóźnień w realizacji przedmiotu umowy oraz w przypadku odstąpienia od umowy przez zamawiającego z określonych w umowie przyczyn leżących po stronie wykonawcy. Prace wykonane były w określonym umową zakresie i terminie, co zostało potwierdzone protokołem odbioru.

(dowód: akta kontroli, str. 305–334)

W przypadku pozostałych zamówień zastosowanie miał § 4 ust. 1 ww. regulaminu, który stanowił, że dokonywanie zamówień o wartości do 3.000 euro odbywa się poprzez negocjacje zamawiającego z jednym wykonawcą, oraz § 4 ust. 4, który stanowił, że zachowanie formy pisemnej (umowa, zlecenie) ma charakter obligatoryjny w przypadku zamówień o wartości równej lub przekraczającej 10.000 zł.

W zleceniu na oznakowanie pomników przyrody zagwarantowano, że w przypadku wadliwego wykonania usługi, w tym zastosowania niezgodnych z określonymi wymaganiami tablic informujących o nazwie formy ochrony przyrody, zamawiającemu przysługuje prawo do wymiany na nowe, bez wad oraz do prawidłowego wykonania usługi. Należyte i terminowe wykonanie prac potwierdzono protokołem odbioru.

(dowód: akta kontroli, str. 335–338)

W 2015 r. Gmina zleciła podmiotom zewnętrznym wykonanie:

- a) opinii dendrologicznych dla drzew w Zelgoszczy i w Smolicach, w terminie do końca 2015 r. Opinia została wykonana terminowo a jej odbiór potwierdzono protokołarnie w dniu 29 grudnia 2015 r.
- b) opinii dendrologicznej dla topoli czarnej w Woli Błędowej. Opinię wykonano terminowo. Nie sporządzono protokołu zdawczo-odbiorczego. Odbiór opinii i jej sporządzenie zgodne ze zleceniem został potwierdzony odpowiednią adnotacją na fakturze.

(dowód: akta kontroli, str. 342–345)

Usunięcie 7 drzew z „Alej Dębowej” zlecono dwom podmiotom zewnętrznym. W zleceniach ustalono warunki wykonania prac. Ich wykonanie zgodnie ze zleceniami potwierdzono protokołami odbioru. Konieczność usunięcia martwych drzew potwierdziła ekspertyza dendrologiczna wykonana w grudniu 2014 r.

(dowód: akta kontroli, str. 367–386)

Ustalono
nieprawidłowości
Uwagi dotyczące
badanej działalności

41. Nie podejmowano działań dotyczących lokalnych form ochrony przyrody, które nie przyniosły zamierzonych efektów.

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

1. Przy udzielaniu zlecenia na wykonanie opinii dendrologicznych dla drzew w Zelgoszczy i w Smolicach a także zlecenia na wykonanie opinii dendrologicznej dla topoli czarnej w Woli Błędowej nie zabezpieczono w wystarczający sposób interesów gminy, w sferze cywilno-prawnej. Z uwagi na ustną formę pierwszego z ww. zleceń a także brak stosownych zapisów w pisemnym zleceniu na wykonanie drugiej z ww. opinii nie zabezpieczono w sposób należyty interesu Gminy na wypadek nienależytego lub nieterminowego wykonania przedmiotu zlecenia, w szczególności poprzez wskazanie wypadków, w którym możliwe byłoby wykonanie prawa odstąpienia od umowy oraz poprzez zastrzeżenie kar umownych w razie wystąpienia określonych wypadków niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania.

(dowód: akta kontroli, str. 339–341)

W sprawie przyczyn niezabezpieczenia w formie pisemnej interesu gminy w przypadku nienależytego lub nieterminowego wykonania zamówień na wykonanie ww. opinii, Z-ca Burmistrza wyjaśniła, że: „Zamówienia na wykonanie 3 opinii dendrologicznych obejmowały niską wartość, nieprzekraczającą 3.000 euro, a zgodnie z postanowieniami *Regulaminu udzielania zamówień publicznych*, których wartość nie przekracza wyrażonej w złotych równowartości kwoty 30.000 euro, nie była wymagana forma pisemna zlecenia ich realizacji. Z praktyki w zakresie zlecania zamówień na wykonanie opinii dendrologicznych wynikało, że ich realizacja przebiegała bezproblemowo i terminowo. Ponadto w przypadku wystąpienia naruszenia interesu gminy, poprzez nieterminowe lub nienależyte wykonanie przedmiotu zlecenia, mają zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego.”

(dowód: akta kontroli, str. 627–628)

2. Środki na cele związane z utrzymaniem lokalnych form ochrony przyrody nie znajdowały się w rozdziale 90008 „Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu”³⁹ — nie ewidencjonowano żadnych środków w tym rozdziale.

W sprawie przyczyn nieujmowania środków na cele związane z utrzymaniem lokalnych form ochrony przyrody w rozdziale 90008 Skarbnik gminy wyjaśniła, że: w praktyce zawodowej nie spotkała się z komentarzem, jakiego rodzaju wydatki ujmować w ww. rozdziale; czytając dosłownie oznaczenie tego rozdziału uznała, że należy tu klasyfikować wydatki dotyczące parków krajobrazowych i narodowych, rezerwatów przyrody, obszarów Natura 2000; mając powyższe na uwadze, podjęła decyzję, że odpowiednim rozdziałem będzie rozdział 90095 „Pozostała działalność”.

(dowód: akta kontroli, str. 203–206, 228–231, 242–243)

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

Ocena cząstkowa

³⁹ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 2.03.2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1053 ze zm.).

Wnioski pokontrolne

IV. Uwagi i wnioski

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁴⁰, wnosi o:

1. Wykazywanie w sprawozdaniach SG-01 liczby użytków ekologicznych zgodnie z danymi zawartymi w rejestrze form ochrony przyrody i rozporządzeniem nr 50/2001 Wojewody;
2. Podjęcie działań w celu zapewnienia zgodności pomiędzy danymi zawartymi w dokumentach strategicznych i rzeczywistym stanem faktycznym w zakresie liczby pomników przyrody;
3. Uwzględnianie w miejscowym planach zagospodarowania przestrzennego wszystkich lokalnych form ochrony przyrody znajdujących się na obszarze objętym planem;
4. Zapewnienie prawidłowego i zgodnego z obowiązującymi przepisami oznakowania skupiska 6 lip drobnolistnych w Niesułkowie Kolonii.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Łodzi.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Łódź, dnia 24 października 2017 r.

Kontroler
Piotr Rydygier

Główny specjalista kontroli państwowej

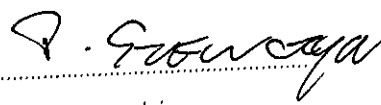

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura w Łodzi

Dyrektor

Pan Przemysław Szewczyk

.....
podpis